

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a doua)

16 ianuarie 2014*

„Trimitere preliminară — Directiva 2004/38/CE — Articolul 16 alineatele (2) și (3) — Drept de ședere permanentă al resortisanților unor țări terțe, membri ai familiei unui cetățean al Uniunii — Luarea în considerare a perioadelor de detenție a acestor resortisanți”

În cauza C-378/12,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), London (Regatul Unit), prin decizia din 11 iulie 2012, primită de Curte la 3 august 2012, în procedura

Nnamdi Onuekwere

împotriva

Secretary of State for the Home Department,

CURTEA (Camera a doua),

compusă din doamna R. Silva de Lapuerta (raportor), președinte de cameră, domnii J. L. da Cruz Vilaça, G. Arestis, J.-C. Bonichot și A. Arabadžiev, judecători,

avocat general: domnul Y. Bot,

grefier: doamna A. Impellizzeri, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 27 iunie 2013,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru domnul Onuekwere, de M. Henderson și de C. Meredith, barristers, mandatați de D. Furner, solicitor;
- pentru guvernul Regatului Unit, de S. Brighthouse și de H. Walker, în calitate de agenți, asistate de R. Palmer, barrister;
- pentru guvernul ceh, de M. Smolek și de J. Vlácil, în calitate de agenți;
- pentru guvernul german, de T. Henze și de J. Möller, în calitate de agenți;
- pentru Irlanda, de E. Creedon, în calitate de agent;

* Limba de procedură: engleza.

- pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de G. Palatiello, avvocato dello Stato;
 - pentru guvernul polonez, de B. Majczyna și de M. Szpunar, în calitate de agenți;
 - pentru Comisia Europeană, de M. Wilderspin și de C. Tufvesson, în calitate de agenți,
- după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 3 octombrie 2013,
pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 16 alineatele (2) și (3) din Directiva 2004/38/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora, de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1612/68 și de abrogare a Directivelor 64/221/CEE, 68/360/CEE, 72/194/CEE, 73/148/CEE, 75/34/CEE, 75/35/CEE, 90/364/CEE, 90/365/CEE și 93/96/CEE (JO L 158, p. 77, rectificări în JO L 229, p. 35, și în JO 2005, L 197, p. 34, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 56).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între domnul Onuekwere, pe de o parte, și Secretary of State for the Home Department (ministrul de interne, denumit în continuare „Secretary of State”), pe de altă parte, cu privire la o decizie prin care se refuză domnului Onuekwere acordarea unui permis de ședere permanentă în calitate de membru al familiei unui cetățean al Uniunii.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Potrivit considerentelor (17) și (18) ale Directivei 2004/38:
 - „(17) Faptul că cetățenii Uniunii care au ales să se stabilească pe termen lung în statul membru gazdă se bucură de dreptul de ședere permanentă ar întări sentimentul cetățeniei Uniunii și este un element-cheie în promovarea coeziunii sociale, care reprezintă unul dintre obiectivele fundamentale ale Uniunii. Este necesar, așadar, să se prevadă dreptul de ședere permanentă pentru toți cetățenii Uniunii și pentru membrii familiilor acestora care au locuit în statul membru gazdă o perioadă neîntreruptă de cinci ani, în conformitate cu condițiile prevăzute de prezenta directivă, fără să fi făcut obiectul unei măsuri de expulzare.
 - (18) Pentru a constitui un mijloc autentic de integrare în cadrul societății statului membru gazdă în care cetățeanul Uniunii își are reședința, dreptul de ședere permanentă, odată ce a fost obținut, nu ar trebui supus niciunei condiții.”
- 4 Sub titlul „Definiții”, articolul 2 din directiva menționată prevede:
 - „În sensul prezentei directive:
 1. prin «cetățean al Uniunii» se înțelege orice persoană având cetățenia unui stat membru;

2. prin «membru de familie» se înțelege:

(a) soțul;

[...]

3. prin «stat membru gazdă» se înțelege statul membru în care se deplasează un cetățean al Uniunii în scopul de a-și exercita dreptul la liberă circulație și ședere.”

5. Articolul 3 din această directivă, intitulat „Destinatarii”, prevede la alineatul (1):

„Prezenta directivă se aplică oricărui cetățean al Uniunii care se deplasează sau își are reședința într-un stat membru, altul decât cel al cărui resortisant este, precum și membrilor familiei sale, conform definiției de la articolul 2 punctul 2, care îl însoțesc sau i se alătură.”

6. Articolul 7 din directiva menționată, intitulat „Dreptul de ședere pentru o perioadă mai mare de trei luni”, are următorul cuprins:

„(1) Toți cetățenii Uniunii au dreptul de ședere pe teritoriul altui stat membru pentru o perioadă mai mare de trei luni în cazurile în care:

(a) sunt lucrători care desfășoară activități salariate sau activități independente în statul membru gazdă sau

(b) dispun de suficiente resurse pentru ei și pentru membrii familiilor lor, astfel încât să nu devină o sarcină pentru sistemul de asistență socială al statului membru gazdă în cursul șederii și dețin asigurări medicale complete în statul membru gazdă sau

(c)

— sunt înscriși într-o instituție privată sau publică, acreditată sau finanțată de către statul membru gazdă pe baza legislației sau practicilor sale administrative, cu scopul principal de a urma studii, inclusiv de formare profesională, și

— dețin asigurări medicale complete în statul membru gazdă și asigură autoritatea națională competentă, printr-o declarație sau o altă procedură echivalentă la propria alegere, că posedă suficiente resurse pentru ei înșiși și pentru membrii de familie, astfel încât să nu devină o povară pentru sistemul de asistență socială al statului membru gazdă în timpul perioadei de ședere sau

(d) sunt membri de familie care însoțesc ori se alătură unui cetățean al Uniunii care îndeplinește el însuși condițiile menționate la litera (a), (b) sau (c).

(2) Dreptul de ședere prevăzut la alineatul (1) se extinde asupra membrilor de familie care nu au cetățenia unui stat membru, în cazul în care însoțesc ori se alătură cetățeanului Uniunii în statul membru gazdă, cu condiția ca cetățeanul Uniunii să îndeplinească condițiile menționate la alineatul (1) litera (a), (b) sau (c).

[...]

(4) Prin derogare de la dispozițiile alineatului (1) litera (d) și ale alineatului (2) de mai sus, numai soțul, partenerul înregistrat în înțelesul articolului 2 alineatul (2) litera (b) și copiii aflați în întreținere beneficiază de drept de ședere în calitate de membri de familie ai unui cetățean al Uniunii ce

îndeplinește condițiile prevăzute la alineatul (1) litera (c) de mai sus. Articolul 3 alineatul (1) se aplică în cazul rudelor directe pe linie ascendentă aflate în întreținerea cetățeanului Uniunii, precum și celor ale soțului sau ale partenerului înregistrat.”

- 7 În capitolul IV din Directiva 2004/38, intitulat „Dreptul de ședere permanentă”, articolul 16 din aceasta, intitulat „Regula generală pentru cetățenii Uniunii și pentru membrii familiilor acestora”, prevede:

„(1) Cetățenii Uniunii care și-au avut reședința legală pe teritoriul statului membru gazdă în cursul unei perioade neîntrerupte de cinci ani dobândesc dreptul de ședere permanentă pe teritoriul acestuia. Acest drept nu face obiectul condițiilor prevăzute în capitolul III.

(2) Alineatul (1) se aplică și în cazul membrilor de familie care nu au cetățenia unui stat membru și care și-au avut reședința legală împreună cu cetățeanul Uniunii în statul membru gazdă în cursul unei perioade neîntrerupte de cinci ani.

(3) Continuitatea șederii nu este afectată de absențe temporare care nu depășesc un total de șase luni pe an sau de absențe de durată mai lungă în vederea îndeplinirii serviciului militar obligatoriu ori de o absență de maximum douăsprezece luni consecutive determinată de motive importante, precum sarcina și nașterea, boli grave, studiile sau formare profesională ori detașarea în alt stat membru sau într-o țară terță.

(4) Odată dobândit, dreptul de ședere permanentă se pierde numai în cazul unei absențe din statul membru gazdă pe o perioadă care depășește doi ani consecutivi.”

Dreptul Regatului Unit

- 8 Regulamentul din 2006 privind imigrarea (Spațiul Economic European) [Immigration (European Economic Area) Regulations 2006] transpune în dreptul Regatului Unit dispozițiile Directivei 2004/38.
- 9 Sub titlul „Dreptul de ședere permanentă”, articolul 15 din regulamentul menționat asigură transpunerea articolului 16 din Directiva 2004/38.

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 10 Domnul Onuekwere este un resortisant nigerian. La 2 decembrie 1999, s-a căsătorit cu o resortisantă irlandeză care își exercita dreptul de liberă circulație și ședere în Regatul Unit, cu care a avut doi copii. La 5 septembrie 2000, acesta a obținut, în calitate de membru al familiei unui cetățean al Uniunii, un permis de ședere în Regatul Unit cu o validitate de cinci ani.
- 11 La 26 iunie 2000, domnul Onuekwere a fost condamnat la pedeapsa închisorii de nouă luni cu suspendarea executării pedepsei, termenul de încercare fiind de doi ani, fără ca această condamnare să determine o încarcerare efectivă a persoanei în cauză.
- 12 La 16 septembrie 2004, domnul Onuekwere a fost din nou condamnat pentru o infracțiune comisă în cursul anului 2003. Deși pedeapsa închisorii aplicate era de doi ani și șase luni, acesta a fost liberat la 16 noiembrie 2005. Cu toate acestea, Secretary of State a dispus, prin decizia din 18 noiembrie 2005, expulzarea domnului Onuekwere din Regatul Unit. Această decizie a fost anulată pentru motivul că domnul Onuekwere era soțul unui cetățean al Uniunii care exercita drepturi conferite de Tratatul CE.

- 13 În luna ianuarie 2008, domnul Onuekwere a fost din nou încarcerat pentru o altă infracțiune. La 8 mai 2008, a fost condamnat la pedeapsa închisorii de doi ani și trei luni. La 6 februarie 2009, domnul Onuekwere a fost liberat, dar Secretary of State a dispus din nou expulzarea sa din Regatul Unit. Cu toate acestea, la 29 iunie 2010, Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), London, a anulat decizia adoptată de Secretary of State prin care se dispunea expulzarea amintită. Constatând în același timp că dreptul de ședere permanentă în sensul articolului 16 din Directiva 2004/38 nu fusese dobândit decât de soția domnului Onuekwere, această instanță a considerat că elementele proprii situației domnului Onuekwere erau preponderente în raport cu interesul public privind expulzarea persoanei în cauză pentru motive de ordine publică.
- 14 Ulterior, domnul Onuekwere a formulat o cerere de eliberare a unui permis de ședere permanentă, pe care Secretary of State a respins-o prin decizia din 24 septembrie 2010. Deși First-tier Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) a considerat că domnul Onuekwere beneficia de un drept de ședere, a confirmat totuși inexistența dreptului de ședere permanentă a persoanei în cauză, care a formulat o acțiune în fața instanței de trimitere.
- 15 Această instanță arată că, deși perioadele de detenție a domnului Onuekwere, cu o durată totală de trei ani și trei luni, sunt excluse din calculul duratei șederii acestuia din urmă în Regatul Unit, șederea, deși întreruptă de aceste perioade, are o durată mai mare de cinci ani. În schimb, dacă perioadele menționate trebuiau să fie luate în considerare, șederea domnului Onuekwere în Regatul Unit ar fi de nouă ani și trei luni la data deciziei care face obiectul litigiului principal și mai mare de zece ani la data introducerii cererii de decizie preliminară.
- 16 În aceste context, Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber), London, a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Există împrejurări, și care sunt acestea, în care o perioadă de detenție va fi considerată ședere legală în scopul dobândirii unui drept de ședere permanentă în temeiul articolului 16 din Directiva 2004/38?
- 2) În cazul în care o perioadă de detenție nu poate fi calificată drept ședere legală, o persoană care a executat o pedeapsă cu închisoarea poate să cumuleze perioadele de ședere care precedă și care urmează detenției sale în scopul calculării perioadei de cinci ani necesare pentru stabilirea dreptului de ședere permanentă în temeiul Directivei 2004/38?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 17 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 16 alineatul (2) din Directiva 2004/38 trebuie interpretat în sensul că perioadele de detenție în statul membru gazdă a unui resortisant al unei țări terțe, membru al familiei unui cetățean al Uniunii care a dobândit în aceste perioade dreptul de ședere permanentă în statul membru respectiv, pot fi luate în considerare în scopul dobândirii de către resortisantul respectiv a dreptului de ședere permanentă, în sensul acestei dispoziții.
- 18 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, conform articolului 16 alineatul (2) din Directiva 2004/38, dobândirea dreptului de ședere permanentă de către membrii familiei unui cetățean al Uniunii care nu au cetățenia unui stat membru depinde, în orice caz, de faptul că, pe de o parte, cetățeanul respectiv îndeplinește el însuși condițiile prevăzute la articolul 16 alineatul (1) din directiva amintită și că, pe de altă parte, membrii menționați au avut reședința împreună cu acesta în perioada în cauză (a se vedea Hotărârea din 8 mai 2013, Alarape și Tijani, C-529/11, punctul 34) în mod neîntrerupt.

- 19 În această privință, obligația membrilor familiei unui cetățean al Uniunii care nu au cetățenia unui stat membru de a avea reședința împreună cu cetățeanul respectiv în statul membru gazdă în perioada în cauză implică existența necesară și concomitentă în beneficiul acestora a unui drept de ședere în temeiul articolului 7 alineatul (2) din Directiva 2004/38, în calitate de membri ai familiei, care însoțesc ori se alătură cetățeanului menționat, astfel încât numai perioadele de ședere a membrilor respectivi care îndeplinesc condiția prevăzută la articolul 7 alineatul (2) din aceasta pot fi luate în considerare (a se vedea Hotărârea Alarape și Tijani, citată anterior, punctele 36 și 37).
- 20 În opinia domnului Onuekwere, de vreme ce, la momentul dobândirii dreptului de ședere permanentă de către soția sa, aceasta îndeplinise condițiile prevăzute la articolul 7 alineatul (1) litera (a), (b) sau (c) din Directiva 2004/38 pe o perioadă neîntreruptă de cinci ani, el îndeplinise, la rândul său, în aceeași perioadă a șederii sale în statul membru gazdă, condiția prevăzută la articolul 7 alineatul (2) din această directivă, astfel încât perioada respectivă trebuia să fie luată în considerare în scopul dobândirii de către el însuși a dreptului de ședere permanentă, în sensul articolului 16 alineatul (2) din directiva menționată, în pofida faptului că, în cursul unei părți a acestei perioade, el fusese încarcerat.
- 21 După cum arată toate statele membre care au depus observații și Comisia Europeană, această argumentație nu poate fi primită.
- 22 Astfel, rezultă din chiar termenii și din finalitatea articolului 16 alineatul (2) din Directiva 2004/38 că perioadele de detenție nu pot fi luate în considerare în scopul dobândirii dreptului de ședere permanentă, în sensul acestei dispoziții.
- 23 Pe de o parte, după cum s-a amintit la punctul 18 din prezenta hotărâre, dobândirea, conform acestui articol 16 alineatul (2), a dreptului de ședere permanentă de către membrii familiei unui cetățean al Uniunii care nu au cetățenia unui stat membru depinde, în orice caz, nu numai de faptul că cetățeanul respectiv îndeplinește el însuși condițiile prevăzute la articolul 16 alineatul (1) din Directiva 2004/38, ci și de faptul că acești membri ai familiei au avut reședința în mod legal în perioada în cauză în mod neîntrerupt „împreună cu” cetățeanul menționat, expresia „împreună cu” întărind condiția potrivit căreia membrii familiei respectivi trebuie să însoțească sau să se alătore aceluiși cetățean.
- 24 Pe de altă parte, trebuie amintit că, astfel cum se arată în considerentul (17) al Directivei 2004/38, dreptul de ședere permanentă constituie un element-cheie în promovarea coeziunii sociale și a fost prevăzut de această directivă pentru a întări sentimentul cetățeniei Uniunii, astfel încât legiuitorul Uniunii a subordonat obținerea unui drept de ședere permanentă în temeiul articolului 16 alineatul (1) din Directiva 2004/38 integrării cetățeanului Uniunii în statul membru gazdă (a se vedea Hotărârea din 7 octombrie 2010, Lassal, C-162/09, Rep., p. I-9217, punctele 32 și 37).
- 25 O astfel de integrare, care stă la baza dobândirii dreptului de ședere permanentă prevăzut la articolul 16 alineatul (1) din Directiva 2004/38, nu se întemeiază doar pe factori spațiali și temporali, ci și pe factori calitativi, referitori la gradul de integrare în statul membru gazdă (a se vedea Hotărârea din 21 iulie 2011, Dias, C-325/09, Rep., p. I-6387, punctul 64), astfel încât punerea sub semnul întrebării a legăturii de integrare între persoana în cauză și statul membru gazdă justifică pierderea dreptului de ședere permanentă chiar și în afara ipotezei avute în vedere la articolul 16 alineatul (4) din Directiva 2004/38 (a se vedea în acest sens Hotărârea Dias, citată anterior, punctele 59, 63 și 65).
- 26 Or, aplicarea de către instanța națională a unei pedepse cu închisoarea cu executare este de natură să demonstreze nerespectarea de către persoana în cauză a valorilor exprimate de societatea statului membru gazdă în dreptul penal al acestuia din urmă, astfel încât luarea în considerare a perioadelor de detenție în scopul dobândirii de către membrii familiei unui cetățean al Uniunii care nu au cetățenia unui stat membru a dreptului de ședere permanentă, în sensul articolului 16 alineatul (2) din Directiva 2004/38, ar contraveni în mod vădit scopului urmărit de această directivă prin instituirea acestui drept de ședere.

27 Având în vedere toate considerațiile de mai sus, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 16 alineatul (2) din Directiva 2004/38 trebuie interpretat în sensul că perioadele de detenție în statul membru gazdă a unui resortisant al unei țări terțe, membru al familiei unui cetățean al Uniunii care a dobândit în aceste perioade dreptul de ședere permanentă în statul membru respectiv, nu pot fi luate în considerare în scopul dobândirii de către acest resortisant a dreptului de ședere permanentă, în sensul acestei dispoziții.

Cu privire la a doua întrebare

28 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 16 alineatele (2) și (3) din Directiva 2004/38 trebuie interpretat în sensul că continuitatea șederii este întreruptă de perioadele de detenție în statul membru gazdă a unui resortisant al unei țări terțe, membru al familiei unui cetățean al Uniunii care a dobândit în aceste perioade dreptul de ședere permanentă în statul membru respectiv.

29 În această privință, trebuie să se constate că, astfel cum s-a amintit la punctul 18 din prezenta hotărâre, conform articolului 16 alineatul (2) din Directiva 2004/38, dobândirea dreptului de ședere permanentă de către membrii familiei unui cetățean al Uniunii care nu au cetățenia unui stat membru depinde, printre alte condiții, de faptul că membrii respectivi au avut reședința legală împreună cu acest cetățean pe o perioadă neîntreruptă de cinci ani.

30 Această condiție a continuității șederii legale corespunde obligației de integrare, care stă la baza dobândirii dreptului de ședere permanentă, amintită la punctele 24 și 25 din prezenta hotărâre, și contextului general al Directivei 2004/38, care a prevăzut un sistem gradual în ceea ce privește dreptul de ședere în statul membru gazdă, care, preluând, în esență, etapele și condițiile prevăzute în diferitele instrumente ale dreptului Uniunii și în jurisprudența anterioară acestei directive, conduce la dreptul de ședere permanentă (a se vedea Hotărârea din 21 decembrie 2011, Ziolkowski și Szeja, C-424/10 și C-425/10, Rep., p. I-14051, punctul 38, precum și Hotărârea Alarape și Tijani, citată anterior, punctul 46).

31 Astfel cum s-a amintit la punctul 26 din prezenta hotărâre, aplicarea de către instanța națională a unei pedepse cu închisoarea cu executare este de natură să demonstreze nerespectarea de către persoana în cauză a valorilor exprimate de societatea statului membru gazdă în dreptul penal al acestuia din urmă, astfel încât luarea în considerare a perioadelor de detenție în scopul dobândirii, de către membrii familiei unui cetățean al Uniunii care nu au cetățenia unui stat membru, a dreptului de ședere permanentă, în sensul articolului 16 alineatul (2) din Directiva 2004/38, ar contraveni în mod vădit scopului urmărit de această directivă prin instituirea acestui drept de ședere.

32 Rezultă că trebuie să se răspundă la a doua întrebare că articolul 16 alineatele (2) și (3) din Directiva 2004/38 trebuie interpretat în sensul că continuitatea șederii este întreruptă de perioadele de detenție în statul membru gazdă a unui resortisant al unei țări terțe, membru al familiei unui cetățean al Uniunii care a dobândit în aceste perioade dreptul de ședere permanentă în statul membru respectiv.

Cu privire la cheltuielile de judecată

33 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a doua) declară:

- 1) **Articolul 16 alineatul (2) din Directiva 2004/38/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora, de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1612/68 și de abrogare a Directivelor 64/221/CEE, 68/360/CEE, 72/194/CEE, 73/148/CEE, 75/34/CEE, 75/35/CEE, 90/364/CEE, 90/365/CEE și 93/96/CEE, trebuie interpretat în sensul că perioadele de detenție în statul membru gazdă a unui resortisant al unei țări terțe, membru al familiei unui cetățean al Uniunii care a dobândit în aceste perioade dreptul de ședere permanentă în statul membru respectiv, nu pot fi luate în considerare în scopul dobândirii de către acest resortisant a dreptului de ședere permanentă, în sensul acestei dispoziții.**
- 2) **Articolul 16 alineatele (2) și (3) din Directiva 2004/38 trebuie interpretat în sensul că continuitatea șederii este întreruptă de perioadele de detenție în statul membru gazdă a unui resortisant al unei țări terțe, membru al familiei unui cetățean al Uniunii care a dobândit în aceste perioade dreptul de ședere permanentă în statul membru respectiv.**

Semnături